

Beata Komorowska

Książka źródłem wiedzy i inspiracją do twórczości – metoda projektów w rozwijaniu kompetencji czytelniczych dzieci

Scientific Bulletin of Chełm - Section of Pedagogy nr 2, 151-155

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KSIĄŻKA ŹRÓDŁEM WIEDZY I INSPIRACJĄ DO TWÓRCZOŚCI – METODA PROJEKTÓW W ROZWIJANIU KOMPETENCJI CZYTELNICZYCH DZIECI

BEATA KOMOROWSKA

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie (Poland)

W praktyce szkolnej wciąż poszukuje się nowych dróg i sposobów pracy z uczniami, które sprzyjałyby skuteczności uczenia się, rozwijały zainteresowania dzieci i młodzieży, motywowały do samokształcenia oraz wspomagały integralny rozwój młodego człowieka. W realizacji powyższych celów można wykorzystać metodę projektów, która – jak pisze A. Jacewicz – „sprzyja ujawnianiu się wrodzonych zdolności i wzmacnianiu ich poprzez zdobywanie bezpośredniego doświadczenia. Przeżycia, emocje oddziałują na sferę myślenia produktywnego, twórczego, co sprzyja postawie twórczej dzieci (dziecko wychodzi poza schematy w myśleniu i działaniu). Za sprawą właściwie stworzonych warunków wyzwalających swobodę i aktywność, dziecko odkrywa własne możliwości, rozbudza ciekawość i realizuje pomysły, dostrzega wartość własnej pracy, zaczyna wierzyć we własne możliwości.”¹ Te walory metody projektów powodują, że cieszy się ona coraz większym zainteresowaniem w pracy wychowawczo – dydaktycznej, także z najmłodszymi uczestnikami procesu kształcenia.

Jeden z projektów realizowany był w Szkole Podstawowej nr 14 w Lublinie. Nauczyciele poszukując sposobów rozwijania kompetencji czytelniczych dzieci w wieku wczesnoszkolnym, postanowili połączyć zaciekawienie uczniów różnego rodzaju literaturą i książkami specjalistycznymi z metodą projektów oraz tematyką zimową. Tak zrodził się pomysł na projekt KSIĄŻKA ŹRÓDŁEM WIEDZY I INSPIRACJĄ DO TWÓRCZOŚCI, który realizowany był we wszystkich klasach I, II i III Szkoły Podstawowej nr 14, Zespołu Szkół nr 12 w Lublinie w okresie od 23.11.2015 do 04.12.2015. Założonymi przez wychowawców celami projektu było:

- rozbudzenie ciekawości poznawczej i dociekliwości dzieci;
- wdrażanie ich do zgłębiania tematu zainteresowania z wykorzystaniem wszelkich możliwych źródeł w tym przede wszystkim różnego rodzaju literatury (encyklopedii, atlasów, książek tematycznych, czasopism itd.);
- zachęcanie dzieci do współpracy z grupie;
- rozwijanie twórczości, pomysłowości i wyobraźni.

¹ A. Jacewicz, *Metody aktywizujące i wspierające edukację dzieci w wieku przedszkolnym*, Białystok 2011, s. 81.

Szczegółowa tematyka projektu związana była z porą roku – zimą i charakterystycznymi dla niej częściami garderoby. Klasy I podjęły temat BUTY, klasy II – CZAPKA, klasy III – RĘKAWICZKA.

Realizacja projektu przebiegała według trzech głównych etapów²: I – Wybór tematu, w tym ustalenie zasobu wiedzy dzieci na dany temat, formułowanie listy pytań, ustalenie sposobów realizacji projektu; II – Realizacja projektu, ze szczególnym zwróceniem uwagi na aktywność badawczą dzieci; III – Zakończenie projektu, w którym dokonuje się podsumowania zdobytej wiedzy i dzielenia się nią z innymi.

W realizowanym projekcie, na jego pierwszym etapie, uczniowie przy pomocy nauczycieli przygotowywali „mapy myśli”, na których umieścili wszystkie interesujące ich pytania związane z tematem wiodącym.

W klasach I postawiono następujące pytania:

- kto nosi buty?
- z czego mogą być zrobione buty?
- kto nie nosi butów?
- jakie buty noszą ludzie chorzy?
- jakie są „butowe” zawody?
- jakie są rodzaje butów i jakie zostawiają ślady?
- w jakich butach chodzą ludzie w różnych krajach?
- jakie zawody mają specjalne buty?
- jakie buty są w bajkach?
- jakie są przysłowia o butach?

Uczniowie klas II poszukiwali odpowiedzi na następujące pytania:

- Skąd pochodzi nazwa czapka?
- Jakie są rodzaje czapek?
- Z jakiego materiału można zrobić czapkę?
- Jakie zawody mają specjalne czapki?
- Jakie są przysłowia i powiedzenia o czapkach?
- Czapka w literaturze i malarstwie.
- W jakich czapkach chodzą ludzie w różnych krajach świata?

Natomiast w klasach III uczniowie pracowali nad odpowiedzią na postawione przez siebie pytania, takie jak:

- Jakie są rodzaje rękawiczek?
- Co można zrobić z rękawiczek?
- Czym kierują się ludzie przy wyborze rękawiczki?
- Gdzie kupuje się rękawiczki?
- Jak wyglądały pierwsze rękawiczki?
- Z czego mogą być zrobione rękawiczki?
- Co można robić bez rękawiczek?

² Cf. L. Katz, J. Helm, *Mali badacze. Metoda projektu w edukacji elementarnej*, Warszawa 2003.

- Do czego służą rękawiczki?
- Jakie są powiedzenia o rękawiczkach?
- Rękawiczki w literaturze.

Podczas drugiego etapu - realizacji projektu uczniowie wspólnie z nauczycielami podejmowali szereg działań. Wśród nich można wymienić, takie jak:

- Doświadczenia: z jakich materiałów zrobione są: buty, czapki, rękawiczki, czy materiały te przemakają, rozciągają się, jakie ślady zostawiają buty itp.;
- Wizyta w bibliotece w poszukiwaniu źródeł informacji na temat butów, czapki, rękawiczki;
- Czytanie, zbieranie i porównywanie informacji z różnych materiałów źródłowych;
- Spotkanie z młodszym inspektorem bhp, który udzielił dzieciom cennych wskazówek dotyczących zastosowania kasku w różnych zawodach;
- Oglądanie filmów np. o pracy szewca;
- Przygotowanie przedstawienia i inne.

Podczas realizacji projektu uczniowie wykorzystali następujące pozycje wypożyczone z biblioteki i przyniesione z domu: Atlas wiedzy o świecie; Drażkowska A., Historia obuwia na ziemiach polskich od IX do końca XVIII wieku, Toruń 2011; Gogalin A., Grecja, Kielce 2014;

Kindersley D., Stroje, Warszawa 1996; Kothe R., Człowiek pierwotny, Wrocław 2004; Macdonald F., Ciekawe dlaczego Rzymianie nosili togi, Wyd. Olesiejuk 2012; Polskie stroje ludowe. Czasopismo; Sport – obrazkowa encyklopedia dla dzieci, wyd. Firma księgarska Olesiejuk; Świat bez tajemnic. Człowiek i otoczenie, Wydawnictwo Śląsk 1991; Wolf T., Tajemnice historii, Janki 2009; Ziółkowska M., Skąd my to mamy, Warszawa 1997; Rękawica (ukraińska bajka ludowa w przekładzie M. Dolińskiej o rękawicze, która stała się domem dla wielu zmarzniętych zwierząt); Pan Samochodzik i złota rękawica, Z. Nienacki, 1979; Dzieła zebrane – Młotek. Grzebień. Rękawica, W. Widłak, Wyd. Czerwony Konik 2010; Bajeczka o niesformym niedźwiadku (bajka terapeutyczna); Przygody Pchły szachrajki, J. Brzechwa; Królowa Śniegu, H. Ch. Andersen; Baśnie polskie 1. Rękawiczka królowej Jadwigi, A. Sarwa, Małopolska Oficyna Wydawnicza KORONA, 1999; Zimowy dzień z cyklu Przygody małego języka, Ch. M. Butler, Wyd. Egmont, 2007 (o języku w rękawiczkach); Wrzask mody z serii Monstrrrualna Erudycja, M. Cox, Wyd. Egmont 2000; Zużka D. Złozik nie jest złodziejką, B. Park, Wyd. Nasza Księgarnia 2008 (o dziewczynce, której ktoś ukradł nowe futrzane rękawiczki); Encyklopedia PWN; Słownik poprawnej polszczyzny; Wiersze dla dzieci K. Tabor „Czapka niewidka”, Urszula Kozłowska „Czapka nie Witka czyli odlotowe zabawy ze słowem”, baśnie: Królowa Śnieżka, Czerwony Kapturek, Jaś i Małgosia, Pastereczka i kominiarczyk, Królowa Śniegu, O kiju-samobiju, czapce niewidce, siedmiomilowych butach i gorze miedzianej; Księga przysłów i powiedzeń PWN; Księga przysłów i powiedzeń. Leksykon szkolny; Słownik przysłów i powiedzeń szkolnych.

Zgodnie z tematyką projektu „Książka źródłem wiedzy i inspiracją do twórczości”, uczniowie podejmowali też szereg działań twórczych, głównie plastycznych. Wśród nich warto wymienić następujące: zaprojektuj buty na każdą okazję; co by było gdyby buty mogły latać, mówić itd.?; co by było gdyby nie wymyślono butów?; zaprojektuj buty przyszłości; „drugie życie” czapki i rękawiczki.

W ramach trzeciego etapu – podsumowania projektu - odbyły się spotkania klas z poszczególnych poziomów. Podczas spotkań uczniowie wymieniali się zdobytymi informacjami. Były też konkursy zorganizowane przez uczniów, np. odgadnij przysłowie oraz pokaz mody, prezentujący różne – omawiane w projekcie – części zimowej garderoby. Podsumowaniu projektu towarzyszyła wystawa prac plastycznych wykonanych przez uczniów.

Drugie życie buta.

Rodzaje czapek.

Buty przyszłości.

W trakcie realizacji projektu, oraz po jego zakończeniu nauczyciele dokonywali obserwacji uczniów podczas pracy, sprawdzali poziom ich wiedzy podczas swobodnych pogadanek tematycznych oraz wymieniali się informacjami i spostrzeżeniami z rodzicami, którzy aktywnie włączyli się w realizację projektu. Na podstawie ewaluacji wychowawcy realizujący wraz ze swoimi uczniami projekt spostrzegli, że uczniowie chętnie podejmują wyzwania badawcze; ich zaciekawienie omawianym tematem zwiększa się gdy mogą być aktywni podczas zajęć i samodzielnie, różnymi sposobami zdobywać wiedzę; z zainteresowaniem sięgają po książki nie tylko przeznaczone dla dzieci, ale także albumy, atlasy, wydania encyklopedyczne czy historyczne a także samodzielnie, z własnej inicjatywy, angażując rodziców, podejmują zadania związane z omawianym tematem.